

OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARININ ÖĞRETİM SÜRECİNDE KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

PUPIL VIEWS ON THE USE OF OUT-OF-SCHOOL LEARNING ENVIRONMENTS IN TEACHING PROCESS

Büşra BAKİOĞLU

Dr.Öğretim Üyesi.,

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Eğitim Fakóltesi,

Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü

busrabakioglu@gmail.com

Orcid No: 0000-0001-7997-1018

Orhan KARAMUSTAFAOĞLU

Prof. Dr.,

Amasya Üniversitesi

Eğitim Fakóltesi,

Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü

orseka@yahoo.com

Orcid No: 0000-0002-2542-0998

Geliş Tarihi/Received:

28.01.2020

Kabul Tarihi/Accepted:

10.06.2020

e-Yayım/e-Printed:

30.06.2020

Özgün Araştırma Makalesi/Derleme Çalışması

Kaynakça Bilgisi: Bakioğlu, B. ve Karamustafaoğlu, O. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarının öğretim sürecinde kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 80-94

Citation Information: Bakioğlu, B. and Karamustafaoğlu, O. (2020). Pupil views on the use of out-of-school learning environments in teaching process. *Journal of Research in Informal Environments*, 5(1), 80-94

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, okul dışı öğrenme ortamlarının öğretim sürecinde kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerini incelemektir. 2013 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda yer alan 5. sınıf 'Vücudumuz Bilmecesini Çözelim' ünitesinin konuları çeşitli etkinliklerle okul dışı öğrenme ortamlarında öğrencilere sunulmuştur. Olgubilim araştırma yöntemiyle yürütölen çalışmadaki yapılan etkinlikler sonunda, uygun örnekleme yoluyla belirlenerek araştırmanın katılımcıları olan 10 gönüllü öğrencinin duygu ve düşüncelerini anlamak amacıyla yarı-yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Mülakatlar ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Bu mülakatlarda; okul dışı öğrenme ortamı uygulamalarının öğrencilere hangi bilgi ve becerileri kazandırdığı, bu tür ortamlarda derslerin nasıl yürütölmeli gerektiği, öğrenmeye zorluk oluşturan yerler olup olmadığı, bu ortamlarda bulunan öğrencilerin yaşadığı duygu ve düşünceleri, öğrencilerin meslek seçimine etkisi olup olmadığı, kazanılan bilgi ve becerilerin günlük hayata aktarılması ve okul dışı ortamlardaki memnuniyetleri hakkında öğrencilerden bilgi alınmaya çalışılmıştır. Elde edilen öğrenci görüşleri, benzer, çelişkili ve bağımsız olarak kullandıkları ifadeler gruplandırılarak betimsel analiz yapılmıştır. Analizlere göre, okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenme üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu, rehberin öğrencilere yaklaşımı ve konusuna hâkimiyeti, gezi ortamındaki materyallerin ilgi çekiciliği ile öğrencilerin bilgi ve beceri kazanmasında etkili olduğu, bu ortamlarda öğrendikleri bilgileri günlük hayatta kullanabildikleri, grup içi ve gruplar arası etkileşimin öğrenmeyi etkileyeceği, bu ortamların öğrencilere sosyallik sağlayarak öğrenmeler gerçekleştirildiği, öğrencilerde var olan önbilgilerinin korku oluşturabileceği bunun yapılan ziyaretleri etkileyebileceği sonucuna varılmıştır. Ayrıca okul dışı öğrenme ortamlarında öğrencilerin etkileşimde buldukları rehberlerin mesleklerini tanıma imkânı buldukları anlaşılmıştır. Araştırmada çalışma sonuçlarına dayalı olarak ilgili araştırmacılara gerekli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul dışı öğrenme ortamları; fen öğretimi; 'vücudumuz bilmecesini çözelim' ünitesi.

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine pupils' views on the use of learning environments out-of-school in the teaching process. The subjects of the 5th grade "Let's Solve the Body Puzzle" unit in the 2013 Science Curriculum were presented to the pupils in out-of-school learning environments with various activities. At the end of the activities carried out in the study, was conducted with phenomenology research method, semi-structured interviews were conducted to understand the feelings and thoughts of 10 volunteer students who were the participants of the research by determining them through appropriate sampling.. The interviews were recorded with a voice recorder. In these interviews; what kind of knowledge and skills the pupils gain from out-of-school learning environment practices, how the courses should be conducted in such environments, whether there are places that cause difficulties in learning, the feelings and thoughts experienced by the pupils in these environments, whether the effects of the pupils on the choice of profession and the acquired knowledge and skills are transferred to daily life and their satisfaction in out-of-school settings. Descriptive analysis was performed by grouping the expressions of pupils' views, similar, contradictory and independent. According to the analysis, it was found that out-of-school learning environments have a positive effect on learning, the guide's approach to the pupils and their mastery of the subject, the materials that are visited in the out-of-school environment are attractive and effective in acquiring pupils' knowledge and skills, use the knowledge they have learned in these environments in daily life, in-group and intergroup interaction will affect learning, these environments provide learning to pupils by socializing, pupils' pre-knowledge can create fear and affect visits. In addition, it was understood that in the learning environments out-of-school, the guides they interacted with had the opportunity to know their professions. Based on the results of the study, necessary suggestions were presented to the interested researchers.

Keywords: Out-of-school learning environments; science teaching; 'let's solve the body puzzle' unit

GİRİŞ

Hızla gelişen bilim ve teknolojiye ayak uydurmak zorunda olan insanoğlu daha fazla bilgi edinmeye çalışmak durumundadır. Bu doğrultuda öğrenme, yaşanma boyu her alanda ve her yerde devam eden bir sürece dönüşmüştür (Bozdoğan, 2015). Günümüzde eğitim ve öğretim yalnızca okul duvarları arasında değil, okul dışında da planlı bir şekilde devam etmektedir. Okul duvarları dışında planlı bir şekilde bilgi edinme ihtiyacı okul dışı öğrenme ortamları ile mümkün kılınmaktadır. Okulda öğrenme; gerçek yaşamdan, olay ve nesnelere uzak, öğrencinin sosyalleşmesine etkisi çok düşük olan öğrenme şekli olarak ifade edilirken, okul dışı öğrenme ortamlarında öğrenmeler ise, öğrenme isteğini artırıcı, öğrencilerin sosyalleşmesine katkıda bulunan, motivasyon ve tutum geliştirici, ortamlar olarak belirtilmiştir (Ramey- Gassert, Walberg ve Walberg, 1994; Ramey- Gassert, 1997). Okul dışı öğrenme ortamları; müzeler, bilim merkezleri, sanayi kurum ve kuruluşları, hayvanat bahçeleri, gökevleri, doğa kampları gibi “gerçek okul dışı öğrenme ortamları” olabileceği gibi sosyal medya, eğitsel içerikli web, web 2.0 araçları vb. gibi “dijital/sanal okul dışı öğrenme ortamları da olabilmektedir (Karademir, 2018). Anderson, Kisiel ve Storksdieck (2006), okul dışı öğrenme ortamlarını etkileyen etmenleri; uzun dönem etki, öğrenmeyi artırıcı etki, okul dışı öğrenme ortamına gidilmeden önce ve gidildikten sonra yapılan etkinliklerin kazanımlarla kaynaştırılması, öğretmenin rolü, öğretmenin algısı şeklinde ifade etmiştir. Okul dışı öğrenme ortamlarında kazanılan bilgilerin uzun süre hatırlanıldığı, bu ortamlarda öğrenilen bilgilerin okulda öğrenilen bilgilerden daha fazla olduğu ortaya koyulmuştur (Anderson, Kisiel ve Storksdieck, 2006). Rapp (2005), okul dışı öğrenme ortamlarının, öğrencilerin derinlemesine öğrenmelerine olanak sağladığı, bu ortamlarda yapılan etkinliklerin kazanımlar ile ilişkilendirildiğinde öğrenciler üzerinde bilişsel ve sosyal faydalar sağladığını ifade etmiştir. Ayrıca problem çözen, yaşamın içinden bilgileri kendi araştıran, sorgulayan öğrencilerin var olabilmesi için okul dışı öğrenme ortamlarına ihtiyaç duyulmaktadır (Karamustafaoğlu ve Bakioğlu, 2019). Fen Bilimleri Öğretim Programı’nda okul dışı öğrenme ortamlarından faydanılması gerektiği belirtilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]; 2018). Bu öğretim programında öğrencilerin bilgiyi hazır olarak alması değil, yaparak- yaşayarak elde etmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Yapararak-yaşayarak öğrenmenin en iyi okul dışı öğrenme ortamlarında olduğu düşünülmektedir. Çünkü okul dışı öğrenme ortamlarında öğrenciler, gerçek nesne ve olaylarla birebir etkileşimde bulunarak öğrenmeler gerçekleştirmektedir. Bu doğrultuda okul dışı öğrenme ortamlarında bulunan öğrencilerin bu ortamlar hakkında duygu ve düşünceleri önem arz etmektedir.

Alanyazın incelendiğinde okul dışı öğrenme ortamlarında bulunan öğrencilerin duygu ve düşüncelerini belirlemeye çalışan araştırmalar görölmektedir (Armağan, 2015; Borun ve Dritsas, 1997; Erten, 2016; Pedretti, 2004; Yarbrough, 1996). Fakat 5. sınıf öğrencilerine yönelik bir program dahilinde okul dışı öğrenme ortamlarının etkililiğini belirlemeye yönelik bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmayla okul dışı öğrenme ortamlarının öğretim sürecinde kullanılmasına ilişkin öğrenci görüşleri incelenerek bu alanda çalışma yapan kişilere farklı bir bakış açısı geliştireceği düşünölmektedir. Ayrıca öğrencilerin bu ortamlar hakkındaki duygu ve düşünceleri ortaya çıkarılarak, bu ortamların öğretim sürecinde nasıl kullanılması gerektiği ile ilgili akademisyenlere, Fen Bilimleri öğretmenlerine ve diğer ilgililere bilgiler vereceğine ve sonraki çalışmalara bir yön vereceğine inanılmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, okul dışı öğrenme ortamlarının öğretim sürecinde kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerini incelemektir.

Araştırma Problemi

5. sınıf öğrencilerinin okul dışı öğrenme ortamlarının öğretim sürecinde kullanımına ilişkin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenografik (olgubilim) yöntem kullanılmıştır. Olgubilim çalışmalarında araştırmaya katılan kişilerin araştırılan olgu ile ilgili deneyimlerinin ayrıntılı bir biçimde incelenmesi amaçlanır (Baker, Wuest ve Stern, 1992). Olgubilim çalışmalarının ana amacı; kişinin kendi dünyasında oluşturduğu anlamlar olduğu için hissettikleri ve oluşturdukları anlamları ortaya koymak son derece zengin ve faydalı bilgiler sunar (Aydın Günbatar, 2019).

Çalışma Grubu

Araştırmaya 2015-2016 eğitim öğretim yılında 5. sınıfta öğrenim gören gönüllü 10 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan katılımcı 10 öğrenci ile yarı-yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın yürütüldüğü tarihlerde birinci araştırmancının bizzat dersine girdiği sınıf uygun örnekleme ile belirlenmiştir. Uygun örnekleme; zaman, iş gücü ve para kaybını önlemeyi hedefleyen örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018).

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış mülakat soruları kullanılmıştır. Mülakat sorularını iki öğretim üyesi tarafından gözden geçirilerek, öneriler doğrultusunda düzenlenmiş ve bu şekilde araştırmanın kapsam geçerliği sağlanmıştır. Mülakat yapıldıktan sonra elde edilen ses kayıtları yazılarak katılımcılara verilmiş, yanlışsız ve eksiksiz olup olmadığı katılımcılar tarafından kontrol edilerek (üye denetimi) araştırmanın güvenilirliği sağlanmıştır. Ayrıca araştırmacının kendi sınıfındaki öğrencilerle araştırma yapması ve araştırmacının deneyimli olması da araştırmanın güvenilirliğini artırmaktadır (Cansız Aktaş, 2019). Mülakatlarda 8 soru sırasıyla öğrencilere yöneltilerek veriler elde edilmiştir. Bu sorular şunlardır;

1. Okul dışı öğrenme ortamlarına gidilerek yürütülen dersler size neler kazandırdı?
2. Okul dışı öğrenme ortamlarından hangisi daha çok bilgi ve beceri kazanmanıza faydalı oldu? Açıklar mısınız?
3. Okul dışı öğrenme ortamlarında işlenen derslerin nasıl yürütülmesi sizin bilgi edinmenize daha fazla katkı sağlayacağını düşünüyorsunuz?
4. Okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenmenize zorluk oluşturduğu yerler olduğunu düşünüyor musunuz?
5. Okul dışı öğrenme ortamlarında kendinizi nasıl hissettiniz?
6. Okul dışı öğrenme ortamlarında bulunmanın ileride seçeceğiniz meslek hakkında size fikir vermede katkısı oldu mu? Neden?
7. Okul dışı öğrenme ortamlarında yapılan derslerin günlük hayatınızda size fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?

8. Okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen bu derslerin diğer derslerde de aynı şekilde gerçekleştirilmesini ister misiniz? Neden?

İşlem

Araştırma ‘Vücudumuz Bilmecesini Çözelim’ ünitesi kapsamında yapılmıştır. Ünite boyunca kazanımlar okul dışı öğrenme ortamlarıyla eşleştirilmiş ve dersler bu ortamlarda yürütölmüştür. Bu doğrultuda okul bahçesi, tıp fakölteesi, ağız ve diş sağlığı merkezi, diyaliz merkezi gibi ortamlarda bulunularak uygulamalar yapılmıştır. Dersler ilk olarak ön bilgileri ölçmek amacı ile hazırlanan soru kağıdı öğrencilere okul dışı öğrenme ortamlarına gidilmeden önce dağıtılmış ve cevaplamaları sağlanmıştır. Gezi esnasında konu ile ilgili hazırlanmış çalışma kağıtları, oyun kağıtları, Őekil, Őema ve posterlerle ders yürütölmüştür. Gezi sonrasında ise geziye gitmeden önce cevaplanan soru kağıdı öğrencilere cevaplandırılmış ve ne kadar öğrendikleri gözlenmiştir. Ayrıca kavram haritaları, yapılandırılmış gridler, bilgi haritaları her konuya uygun hazırlanmış ve öğrencilere gezi sonrası cevaplandırılmıştır. Tüm uygulamalar bittiğinde çalışma grubundaki öğrenciler ile yarı-yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır. Bu mülakatlarda genel olarak yapılan gezilerin öğrencilere bilgi ve beceri açısından neler kazandırdığına yönelik düşünceleri, yapılan gezilerin nasıl yürütölmeli gerektiği hakkındaki görüşleri, gezilerde öğrenmeye zorluk oluşturan yerler olup olmadığının tespiti, gezi esnasında öğrencilerin yaşadığı duygu ve düşünceleri, gezilerin öğrencilere meslek seçmede yardımcı olup olmadığı, gezilerde öğrendikleri bilgi ve becerileri günlük hayatta kullanıp kullanmadıkları ve okul dışı ortamlarda gerçekleştirilen derslerden memnuniyetleri anlaşılmaya çalışılmıştır. Ses kayıt cihazı ile veriler kaydedilmiştir.

Veri Analizi

Elde edilen öğrenci görüşleri, benzer, çelişkili ve bağımsız olarak kullandıkları ifadeler gruplandırılarak betimsel analiz yapılmıştır. Betimsel analiz, fiziksel ortamların, grupların ya da bireylerin özelliklerini tam ve dikkatli bir Şekilde tanımlayıp özetleyen bir yöntemdir. Bu yüzden araştırmacılar tarafından sıklıkla tercih edilir(Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018).

BULGULAR

Bu bölümde geziye katılan katılımcı öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenim sürecinde kullanımına yönelik görüşlerini tespit etmek için yapılan yarı yapılandırılmış mülakat verilerine ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Bulgular her bir mülakat sorusu için, katılımcılar tarafından çoğunlukla ifade edilenler ve bazı katılımcıların birebir örnek ifadelerine yer verilerek sıraylasunulmuştur.

1. Soruya İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilere ilk olarak “Okul dışı öğrenme ortamlarına gidilerek yürütülen dersler size neler kazandırdı?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soru için öğrencilerin verdikleri cevaplar analiz edildiğinde, öğrencilerin tamamının benzer cevaplar verdiği gözlenmiştir. Öğrenciler okul dışı ortama gidilerek yürütülen derslerin; onlara bilmedikleri bilgileri kazandırdıklarını, konuları bu ortamlarda çok iyi öğrendiklerini söylemişlerdir. Örneğin bir öğrencinin bu soruya verdiği cevap şu şekildedir.

“...geziler beni daha çalışkan yaptı. Daha önce öğrenmediğim şeyler öğrendim. Önceden düşündüğüm şeylerin bazılarının aynı, bazılarının başka olduğunu öğretti. Önceden düşündüğüm şeylerin bazıları doğru çıktı. O yüzden bana çok şey kattı...”

Ayrıca öğrenciler dersin belirtilen kazanımlarını öğrendiklerini, okul dışı öğrenme ortamlarında güzel ve samimi bir ortam oluştuğunu ve zaman zaman eğlendiklerini ifade etmişlerdir.

2. Soruya İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci sorusu “Okul dışı öğrenme ortamlarından hangisi daha çok bilgi ve beceri kazanmanıza faydalı oldu? Açıklar mısınız?” şeklinde sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun sindirim sistemi konusunun işlendiği tıp fakültesi uygulamasının olduğunu ifade ettikleri tespit edilmiştir. Buna neden olarak; tıp fakültesinde özel olarak hazırlanmış sindirim sistemi maketini masanın üzerinde birebir incelemeleri, dokunmaları ve rehberlik yapan doktorun öğrencilere karşı yaklaşımı konuyu iyi anlamalarını sağladığını söylemişlerdir. Bir öğrencinin belirtilen durumu yansıtan cevabı aşağıdaki gibidir.

“...en çok bence tıp fakültesine gittiğimiz gezilerde çok şey öğrendim. Alkol, sigara bağımlılığı, sindirim sistemimizi öğrendim. Maketlere dokunarak öğrendiğimiz için daha hoşuma gitti. Daha iyi öğrendim.”

Bunlardan farklı olarak üç öğrenci diş hastanesi gezisinde daha çok bilgi ve beceri kazandırdığını söylemişlerdir. Bunun nedeni olarak diş hekiminin onları muayene ettiği için, nasıl diş muayenesi yapıldığını, diş çeşitlerini model üzerinde öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Bu öğrencilerden birinin ifadesi aşağıdaki gibidir.

“...dişçi amca bizleri muayene ederken dişlerimize nasıl bakmamız ve fırçalamamız gerektiğini söyledi, bize yapma oyuncak gibi diş modeli gösterip ağızımızda hangi dişler olduğunu ondan öğrendik.”

3. Soruya İlişkin Bulgular

Üçüncü soru olarak “Okul dışı öğrenme ortamlarında işlenen derslerin nasıl yürütülmesi sizin bilgi edinmenize daha fazla katkı sağlayacağını düşünüyorsunuz?” sorusu öğrencilere yöneltilmiştir. Mülakat yapılan öğrencilerin 9’u okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik işlenen derslerin ilgili ortamlardaki sorumlularında konuya ilişkin kendilerine bilgi vermeleri şeklinde yürütülmesinden memnun olduklarını söylemişlerdir. Bu 9 öğrenciden 3’ü gidilen okul dışı ortamların artmasıyla daha çok bilgi ve beceri kazanacaklarını ifade etmişlerdir. Farklı olarak bir öğrenci gezi sonrası daha fazla soru çözülmesi gerektiğini söylemiştir.

“Zaten döndüğümüzde sorular çözüyoruz. Gezilerden geldikten sonra daha çok soru çözmeyi istiyorum.”

4. Soruya İlişkin Bulgular

Öğrencilere “Okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenmenize zorluk oluşturduğu yerler olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusu dördüncü soru olarak sorulmuştur. Öğrencilerin 9’u okul dışı öğrenme ortamlarında öğrenmelerine zorluk oluşturan yerler olmadıklarını ifade etmişlerdir. Bir öğrenci ise diğer öğrencilerden bağımsız olarak arkadaşlarının daha uslu durduklarında daha iyi öğrenebileceğini söylemiştir.

“Öğretmenim diyetisyen gezisinde ben çok utandım arkadaşlarımdan dolayı. Medet ve Eray çok güldüler ve ben çok utandım. Sonra gıcık gıcık hareketler yaptılar, hep güldüler. Sandalyeyi çekince gıcırdayordu, onlar da gülüyordu. O yüzden utandım. Biraz da üzıldüm öğretmenim, siz arkadaşlarıma kızacaksınız diye. Yani arkadaşlarımla uslu durmasını istiyordum. O zaman daha iyi öğrenebilirim.”

5. Soruya İlişkin Bulgular

Beşinci soru olarak “Okul dışı öğrenme ortamlarında kendinizi nasıl hissettiniz?” sorusu öğrencilere yöneltilmiştir. Bu soru için verilen cevaplar incelendiğinde; 9 öğrenci kendilerini “mutlu ve iyi” hissettiğini ifade etmişlerdir. Buna neden olarak arkadaşlarıyla beraber farklı bir etkinlik yapmış olmaya, yeni bilgiler öğreneceklerini bildikleri için bu duygunun onları kendilerini iyi hissettirdiklerini göstermişlerdir. Bu 9 öğrencinin 3’ü aynı zamanda kendini “heyecanlı ve meraklı” hissettiğini söylemiştir. Diğer yandan bağımsız olarak bir öğrenci diş muayenesinden dolayı diş hastanesinden korktuğunu ifade etmiştir.

“Muthuydum öğretmenim. Geziye gittiğimiz için, diş hastanesine gittiğimiz için. Heyecanlıydım. Acaba orda neler var bize neler yapacaklar diye. Diş hastanesine giderken korktum. Yani bütün duyguları bir arada yaşadım.”

6. Soruya İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı sorusu “Okul dışı öğrenme ortamlarında bulunmanın ileride seçeceğiniz meslek hakkında size fikir vermede katkısı oldu mu? Neden?” olarak öğrencilere sorulmuştur. Öğrencilerin 9’u okul dışı öğrenme ortamlarında bulunmanın ileride seçecekleri meslekler hakkında kendilerine fikir verdiğini söylemişlerdir.

Öğrencilerin birçoğu yapılan ziyaretlerin onlara diyetisyenlik gibi bilmedikleri mesleklerin neler olduğunu tanıma imkânı verdiğini ifade etmişlerdir. Bu öğrencilerden 7’si ileride doktorluk mesleğini seçmek istediklerini, buna neden olarak hasta insanlara yardım etmek istemelerini, doktor olmanın önemli bir şey olduğunu öğrendiklerini ve doktorların konuşmalarının, hal ve hareketlerinin bunda etkili olduklarını dile getirmişlerdir.

Bir öğrenci diş hekimi, bir öğrenci ise diyetisyen olmak istediğini belirtmiştir. Bunlardan farklı olarak bir öğrenci ise okul dışı öğrenme ortamlarının ileride seçeceği meslek hakkında bir fikir vermediğini, ileride polis olmak istediğini ve yapılan ziyaretlerin bu düşüncesini değiştirmedeğini ifade etmiştir.

7. Soruya İlişkin Bulgular

Öğrencilere “Okul dışı öğrenme ortamlarında yapılan derslerin günlük hayatınızda size fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?” sorusu yedinci soru olarak yöneltilmiştir. Öğrencilerin tamamı okul dışı ortamlarda yapılan derslerin günlük hayatlarında onlara fayda sağladığını söylemişlerdir.

Araştırmaya katılan 7 öğrenci, önceden dengeli ve düzenli beslenmezken, diyetisyen gezisi sonrası dengeli ve düzenli beslenmeye gayret ettiklerini söylemişleridir. 4 öğrenci ağız ve diş sağlıklarına eskisinden daha fazla dikkat ettiklerini söylemişlerdir. Bu ifadelerden farklı olarak bir öğrenci organ bağışının önemini anladığını ifade etmiştir.

“...ailemde öğrendiklerimizi bilmeyen insanlara bilgi veriyorum. Mesela onların çocuğu hasta olunca ne yapmaları gerektiğini bilmiyorlarsa hangi doktora gideceklerini söylüyorum.” diğer bir öğrenci ise “...diyaliz makinası böbrek gibi. Hastaları ona takıyorlar. Onun sayesinde çişini yapamayan insanlar çişini yapmış gibi oluyor. Organ bağışının önemini anladım.”

8. Soruya İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü sorusu olarak “Okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen bu derslerin diğer derslerde de aynı şekilde gerçekleştirilmesini ister misiniz? Neden?” sorusu öğrencilere sorulmuştur. Öğrencilerin tamamı okul dışı ortamlarda gerçekleştirilen bu derslerin diğer derslerde de aynı şekilde gerçekleştirilmesini istediklerini söylemişlerdir. Buna neden olarak 6 öğrenci okul dışı ortamlarda öğrendiği bilgilerin daha kalıcı olmasını göstermiştir. 3 öğrenci eğlendikleri ve öğrenirken sıkılmadıkları için diğer derslerde de okul dışı öğrenme ortamlarına gidilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bunlardan farklı olarak bir öğrenci ise okul dışı öğrenme ortamlarında öğrendikleri bilgilerin okulda öğrendiklerinden farklı olduğu için okul dışı öğrenme ortamlarına gidilmesi gerektiği cevabını vermiştir.

“...okulda öğrendiklerimizden daha çok ve farklı şeyler öğreniyoruz. Bu yüzden diğer derslerde de gezilere gitmeliyiz.”

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma problemlerine paralel olarak ilgili alanyazın çerçevesinde elde edilen sonuçlar tartışılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrenciler, okul dışı ortamlara gidilerek yürütölen derslerin; onlara bilmedikleri bilgileri kazandırdıklarını, konuları bu ortamlarda çok iyi öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Anderson ve Pisticelli, (2002), Falk ve Dierking (1997), Türkmen (2010), yaptıkları çalışmalarda okul dışı öğrenme ortamlarında bulunan öğrencilerin öğrendikleri bilgileri uzun bir zaman geçtikten sonra bile hatırladıklarını ifade etmişlerdir.

Bu doğrultuda, okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenciler üzerinde bilmedikleri şeyleri öğrenme üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu sonucu çıkarılmaktadır. Çünkü okul dışı öğrenme ortamları, sınıflarda görülmesi imkansız ya da çok zor olay ve olguları öğrencilere sunmaktadır. Örneğin bir diyaliz makinesini işlevsel olarak görebilmenin ancak diyaliz merkezine düzenlenecek bir gezi ile mümkün olabileceği gibi. Ayrıca okul dışı öğrenme ortamlarında öğrenciler aktif olarak derse katıldıkları, konuya ilişkin materyal ve malzemeleri yerinde gözlemleyebildikleri için öğrenilen bilgiler uzun süre hatırlanmaktadır.

Öğrenciler, özel olarak hazırlanmış sindirim sistemi maketine dokunmalarını, bu maketi masanın üzerinde birebir incelemelerini, rehberlik eden doktorun öğrencilere karşı yaklaşımını ve konuyu iyi anlatmasını bilgi ve beceri kazanmalarında etkili olduğunu söylemişlerdir. Bu doğrultuda rehber kişinin öğrencilere yönelik tutum ve davranışlarının, konuya hâkimiyetinin, öğrenmeler üzerine olumlu etkisi olduğu düşünülmektedir. Ayrıca birinci elden edinilen bilgiler öğrenmeyi kolaylaştırdığı ve uzun süre hafızada tutulmasına yardımcı olduğu için (Balkan Kıyıcı, 2011; Balkan Kıyıcı ve Atabek Yiğit, 2010; Pace ve Tesi, 2004) öğrencilerin bu cevapları verdikleri düşünülmektedir. Rehber kişinin öğrencilere yaklaşımını, konuya hâkimiyeti, gezi ortamındaki materyallerin ilgi çekiciliği öğrencilerin bilgi ve beceri kazanmasında etkili olduğu sonucu çıkarılabilir.

Araştırmaya katılan öğrenciler okul dışı öğrenme ortamlarında güzel bir ortam oluştuğunu ifade etmişlerdir. Balkan Kıyıcı ve Atabek Yiğit (2010), okul dışı ortamların sosyal etkileşim sağladığını belirtmişlerdir. Bu ortamlar; öğrenme isteğini artırıcı, motivasyon ve tutum geliştirici, öğrencilerin sosyalleşmesine katkıda bulunan ortamlardır (Ramey- Gassert, Walberg ve Walberg, 1994). Bu nedenle öğrencilerin bu cevapları vermiş oldukları değerlendirilmektedir. Öğrenciler, eğlenerek öğrenme sağladıkları için daha fazla okul dışı ortamlarda bulunmak istediklerini ifade etmişlerdir. Bakioğlu ve Karamustafaoğlu (2014); Balkan Kıyıcı ve Atabek Yiğit (2010), yaptıkları çalışmalarda, öğrencilerin okul dışı ortamları eğlenerek öğrenme sağlanan ortamlar olarak algıladıklarını ortaya koymuşlardır. Araştırma bu yönüyle literatürle benzer özellik taşımaktadır.

Öğrenciler, okul dışı öğrenme ortamlarında öğrenmelerine zorluk oluşturan yerler olmadıklarını ifade etmişlerdir. Bir öğrenci ise diğer öğrencilerden bağımsız olarak arkadaşlarının uslu durmaları halinde daha iyi öğreneceğini belirtmiştir. Grup içi ve gruplar arası etkileşim, okul dışı ortamlarda öğrenmeyi etkileyen etmenler arasındadır.

Kisiel (2003), okul dışı ortamlarda öğrenmeyi etkileyen faktörler arasında “grup içi sosyo-kültürel aracılık” maddesini de eklemiştir. Kisiel (2003)’e göre okul dışı ortamlar sosyal öğrenme için eşi benzeri olmayan bir uygunluğa sahiptir. Gruptaki ziyaretçiler birbirlerinin inançlarını güçlendirmek ve anlam kazandırmak için bu ortamları araç olarak kullanırlar..Bu doğrultuda grup içi ve gruplar arası etkileşimin öğrenmeyi etkileyeceği sonucu çıkarılabilmektedir.

Öğrenciler yapılan geziler sırasında kendilerini “mutlu ve iyi” ve “heyecanlı ve meraklı” hissettiğini ifade etmişlerdir. Arkadaşlarıyla beraber farklı bir etkinlik yapmış olmaya ve yeni bilgiler öğreneceklerini bildikleri için bu duygunun onları kendilerini iyi hissettirdiklerini buna neden olarak göstermişlerdir. Yapılan araştırmalar okul dışı öğrenme ortamları öğrencilerde bilişsel, duyuşsal, sosyal izler bıraktığı için önemli eğitim ortamları olarak görölmüştür (Anderson, Kisiel ve Storcksdieck, 2006; Orion ve Hofstein, 1991; Türkmen, 2010). Ayrıca Balkan Kıyııcı ve Atabek Yiğit (2010), okul dışı ortamların sosyal etkileşim sağladığını dile getirmişlerdir. Öğrenciler de arkadaşları ile farklı bir etkinlik yaparak, kendilerini sosyalleşmiş hissetmektedirler. Sonuç olarak, okul dışı öğrenme ortamları öğrencilere sosyallik sağlayarak öğrenmeler gerçekleştiriliyor denebilmektedir.

Öğrencilerden biri önceki yaşantılarına bağlı olarak dış hekimine tedavi olmaktan korktuğunu ifade etmiştir. Falk ve Dierking (2000)’e göre, okul dışı öğrenme ortamlarında öğrencilerde bulunan ön bilgiler önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada da anlaşılmıştır ki öğrenci yanlış ön bilgileri nedeniyle dış muayenesine karşı bir korku geliştirmiştir. Öğrencinin gezide dış hekimi ile sohbet etme ve muayene olma imkânı bulduğu için dış hekimine karşı geliştirdiği korkuyu yendiği düşünölmektedir.Öğrencilerin çoğu okul dışı öğrenme ortamlarında bulunmalarının onlara diyetisyenlik gibi bilmedikleri mesleklerin neler olduğunu tanıma imkânı verdiğini söylemişlerdir. Yapılan birçok araştırma, okul dışı ortamların, öğrencilerin meslek seçme ve kariyer bilinci oluştırmada önemli katkısı olduğunu ortaya koymuştur (Bozdoğan, 2007; Jarvis ve Pell, 2002). Ayrıca öğrenciler daha önce tanımadıkları meslek gruplarını da yakından tanıma imkânı sağlamışlardır. Böylece okul dışı öğrenme ortamlarında öğrenciler öğrenmeler gerçekleştirilirken, bir yandan da rehber kişilerin mesleklerini yakından tanıma imkânı elde etmiş ve bu mesleklerin gerçekten kendilerine göre olup olmadığını anlama fırsatı yakalamışlardır.

Öğrencilerin tamamı okul dışı ortamlarda yapılan derslerin günlük hayatlarında onlara fayda sağladığını söylemişlerdir. Öğrencilerin çoğu önceden dengeli ve düzenli beslenmezken, diyetisyen ziyareti sonrası artık dengeli ve düzenli beslenmeye gayret ettiklerini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda 4 öğrenci dış bakımına eskisinden daha fazla dikkat ettiklerini, 1 öğrenci çevresindeki insanların hangi doktora gideceklerini söyleyebildiğini, diğer bir öğrenci ise organ bağışının önemini anladığını belirtmiştir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde, okul dışı öğrenme ortamlarında öğrenilen bilgilerin günlük hayat arasında ilişki kurulmasına destek olduğu ortaya konulmuştur (Bozdoğan, 2007; Chin, 2004). Bu doğrultuda öğrencilerin öğrendiklerini günlük hayatta kullandıkları sonucu çıkarılabilmektedir.

Öğrencilerin tamamı okul dışı ortamlarda gerçekleştirilen bu derslerin diğer derslerde de aynı şekilde gerçekleştirilmesini istediğini söylemişlerdir. Buna neden olarak okul dışı öğrenme ortamlarında öğrendikleri bilgilerin daha kalıcı olduğunu göstermişlerdir. Jarvis ve Pell (2002), de yaptıkları araştırmada, okul dışı ortamlarda öğrenilen bilgilerin kalıcı olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarında eğlenerek öğrendikleri, kalıcı bilgi sağladıkları, öğrenirken sıkılmadıkları sonucuna varılabilmektedir.

Çalışmadan varılan sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur;

- Öğrenciler okul dışı ortamlarda kalıcı bilgi elde ettikleri, eğlenerek öğrendikleri, öğrendiklerini günlük hayatta kullandıkları ve sosyalleştiklerini düşündükleri için, öğretim programlarında okul dışı ortamlara daha çok yer verilmelidir.
- Okul dışı öğrenme ortamları öğrencilerin meslek seçme ve kariyer bilinci oluşturmada etkili olduğu için küçük sınıflardan itibaren meslekleri tanımaya yönelik okul dışı ortamlarda öğrencilerin daha fazla bulunması sağlanmalıdır.
- Öğrencilerde var olabilecek korku durumunun gezi öncesi ortadan kaldırılabilmesi için gidilecek yer hakkında öğrencilere bilgi verilmelidir.
- Okul dışı öğrenme ortamlarında öğrencilerin ortamlarda bulunan rehberler ve araç-gereçlerle daha çok etkileşimde bulunulması sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin informal ortamlarda önceden öğrendiği bilgilerin okul dışı öğrenme ortamlarında öğrendikleri ile daha iyi bağ kurduğu görülmüştür. Bu doğrultuda kamu spotu reklamlarına, okullarda yer alan afiş ve posterlere daha çok yer verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Anderson, D., & Piscitelli, B. (2002). Parental recollections of childhood museum visits. *Museum National*, 10(4), 26-27.
- Anderson, D., Kisiel, J. & Storksdieck, M. (2006). Understanding teachers' perspectives on fieldstrips: discovering common ground in three countries. *Curator*, 49(3), 364-386.
- Armağan, B. (2015). *İlkokul dördüncü sınıf fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları: Bir eylem araştırması*. (Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden edinilmiştir.
- Aydın Günbatır, S. (2019). Fenomenolojik Araştırma (Olgubilim) Yöntemi. H. Özmen ve O. Karamustafaoğlu (Ed.), *Eğitimde araştırma yöntemleri. İçinde* (s.293- 316). Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Baker, C., Wuest, J. & Stern, P.N. (1992). Methodslurring: the grounded theory/ phenomenology example. *Journal of Advanced Nursing*, 17, 1355-1360.
- Bakioğlu, B. (2017). *5.Sınıf Vücudumuz Bilmecesini Çözelim Ünitesinin Okul Dışı Öğrenme Ortamı Destekli Öğretiminin Etkililiği*. (Doktora tezi, Amasya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Amasya). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden elde edilmiştir.
- Bakioğlu, B. & Karamustafaoğlu, O. (2014). Okul dışı ortamlarda fen eğitimi: diyaliz merkezine teknik bir gezi. *Turkish Journal of Teacher Education*, 3(2), 15-26.
- Balkan Kıyıcı, F. (2011). Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları. C. Laçın Şimşek (Ed.), *Hayvanat Bahçeleri içinde* (s.51-64). Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Balkan Kıyıcı, F. & Atabek Yiğit, E. (2010). Sınıf duvarlarının ötesinde fen eğitimi: rüzgâr santraline teknik gezi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(1), 225-243.
- Borun, M. & Dritsas, J. (1997). Developing family friendly exhibits. *Curator*, 40(3), 178-192.
- Bozdoğan, A. E. (2007). Bilim ve teknoloji müzelerinin fen öğretimindeki yeri ve önemi. (Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, İlköğretim Anabilim Dalı, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden edinilmiştir.
- Bozdoğan, A. E. & Kavcı, A. (2016). Sınıf dışı öğretim etkinliklerinin ortaokul öğrencilerinin fen bilimleri dersindeki akademik başarılarına etkisi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 13-30.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz Ş., & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (24. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Cansız Aktaş, M. (2019). Nitel Veri Toplama Teknikleri. H. Özmen ve O. Karamustafaoğlu (Ed.), *Eğitimde araştırma yöntemleri içinde* (s.114-138). Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Chin, C-C. (2004). Museum experience- A resource for science teacher education. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 2, 63-90.
- Erten, Z. (2016). *Fen bilgisi dersine yönelik okul dışı öğrenme ortamları etkinliklerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin bilimsel süreç becerilerine etkisinin değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi, Erzincan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzincan). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden edinilmiştir.
- Falk, J. H. & Dierking, L. D. (2000). *Learning from museums: Visitor experiences and the making of meaning*. Walnut Creek, CA: AltaMiraPress.
- Falk, J. H. & Dierking, L. D. (1997). School fieldtrips: assessing their long-term impact. *Curator*, 40(3), 211-218.
- Jarvis, T. & Pell, A. (2002). The effect of the Challenger experience on elementary children's attitudes to science. *Journal of Research in Science Teaching*, 39(10), 979-1000.
- Karademir, E. (2018). Güncel yaklaşım ve yöntemlerle etkinliğli fen öğretimi. O. Karamustafaoğlu, Ö. Tezel, U. Sarı (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları içinde* (s. 85-104). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Karamustafaoğlu, O. & Bakioğlu, B. (2019). Okul dışı öğrenme ortamları. A. İlhan Şen (Ed.), *Sanayi Kurum ve Kuruluşları içinde* (s.331- 360). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kisiel, J. F. (2003). Teachers, Museums and worksheets: a closer look at a learning experience. *Journal of Science Teacher Education*, 14(1), 3-21.

- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). İlköğretim kurumları (ilkokullar ve ortaokullar) fen bilimleri dersi öğretim programı. Ankara: T. C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Orion, N. & Hofstein, A. (1991). The measurement of students' attitude towards scientific fieldtrips. *Science Education*, 75, 513-523.
- Pace, S. & Tesi, R. (2004). Adult's perception of fieldtrips taken within grades K12: Eight case studies in the New York metropolitan area. *Education*, 125(1), 30-40.
- Pedretti, E. (2004) Perspectives on learningthroughresearch on criticalissues-based science center exhibitions. *Science Education*, 88, 34-47.
- Ramey-Gassert, L. (1997). Learning science beyond the classroom, *The Elementary School Journal*, 97(4), 433-450.
- Ramey-Gassert, L.,Walberg, H.J.I. & Walberg, H.J. (1994). Reexamining connections: museums as science learning environments. *Science Education*, 78(4), 345-363.
- Rapp, W. (2005). Inquiry-based environments for the inclusion of students with exceptional learning needs. *Remedialand Special Education*, 26(5), 297-310.
- Türkmen, H. (2010). İnfomal (sınıf-dışı) fen bilgisi eğitimine tarihsel bakış ve eğitimimize entegrasyonu. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(39), 46-49.